

Naamakukkaiskasvit

□

Sisällys

- [1 Ukontulikukka](#)
- [2 Tummatulikukka](#)
- [3 Kannusruoho](#)
- [4 Kissankita](#)
- [5 Syyläjuuri](#)
- [6 Vesitädyke](#)
- [7 Tähkätädyke](#)
- [8 Ketotädyke](#)
- [9 Kevättädyke](#)
- [10 Rantatädyke](#)
- [11 Orvontädyke](#)
- [12 Rohtotädyke](#)
- [13 Nurmitädyke](#)
- [14 Ojatädyke](#)
- [15 Maitikat](#)
  - [15.1 Kangasmaitikka](#)
  - [15.2 Metsämaitikka](#)
  - [15.3 Lehtomaitikka](#)
  - [15.4 Tähkämaitikka](#)
  - [15.5 Peltomaitikka](#)
- [16 Silmäruohot](#)
  - [16.1 Ketosilmäruoho](#)
  - [16.2 Tanakkasilmäruoho](#)
  - [16.3 Perämerensilmäruoho](#)
  - [16.4 Punakko](#)
  - [16.5 Peltosänkiö](#)
  - [16.6 Punasänkiö](#)
  - [16.7 Suolasänkiö](#)
- [17 Laukut](#)
  - [17.1 Isolaukku](#)
  - [17.2 Pikkulaukku](#)
  - [17.3 Lapinlaukku](#)
  - [17.4 Kaarlentikkä](#)
  - [17.5 Luhtakuusio](#)
  - [17.6 Lapinkuusio](#)
  - [17.7 Karvakuusio](#)

Ukontulikukka

Verbascum thapsus. 1. kesänä lehtiruusuke, 2. kukintoverso ja kuolee. Itää vain valossa ja taimet vaativat tilaa. Ei kelpaa karjalle. Kuivuneita varsia kastettiin tervaan ja käytettiin soihtuina -

->kungsljus ja antiikin aikaan candela regia eli kuninkaan kynttilä. Myrkyllinen. Rohdoksena. Kuivatut versot karkottamaan hiiriä ja rottia, siemenien myrkky tainnuttamaan kaloja. Kenties karvaisin kasvimme, suojaa paahteelta, kuivumiselta, tasaa lpt., suojaa kasvinsyöjiltä kuten kirvoilta

Tummatulikukka

V. nigrum. Kuolevan juurakon kylkeen syntyy sivusilmu -->monivuotinen kasvi.

Kannusruoho

Linaria vulgaris. Kaikki sisämaan kasvupaikat ihmisen luomia. Kukka tiukasti kiinni, raskas kimalainen vääntää huulta että saa kielensä kukkaan ja meden syvältä kannuksesta. Myös viisikannuksisia kukkia yhden sijaan -->Linné uskovaisena säikähti tätä ja antoi nimeksi Peloria kreik. pelor, hirviö mukaan. Linné uskoi Jumalan luomiin lajeihin ja sijoitti tämän viisikannuksisen eri luokkaan, eikä halunnut puhuttavan koko kasvista.

Kissankita

Chaenorhinum minus.

Syyläjuuri

Scrophularia nodosa. Tämä ja lehtoneidonvaippa sopeutuneet ampiaisen pölyttäväiksi. Ampiaisen kovapintainen ja ruokkii toukkansa liharuoalla eli huono pölyttäjä yleisesti. Tekee ampiaisen riippuvaiseksi, lihanpunaisin ja ruskein sävyin sekä raadollisin hajuin. Elias Lönnrotin 1. kasvio 1860. Käytetty muinoin rohdoksena.

Vesitädyke

Veronica catenata. Viimeksi tavattu 1857 Lappeenrannassa.

Tähkätädyke

V. spicata. Mainittu jo Tillandzin 1683 ilmestyneessä kasvistossa, joka on ensimmäinen laatuaan.

Ketotädyke

V. arvensis.

Kevättädyke

V. verna.

Rantatädyke

V. longifolia.

Orvontädyke

V. serpyllifolia. Alalaji pohjantädykkeen löysi Laestadius Kaaresuvannosta 1839. Lars Laevi Laestadius nuori kasvitieteilijä hylkäsi kasvitieteen todettuaan sen kunnianhimoista kiihkoa etsittäessä uusia lajeja ja pyrittäessä kasvintutkijain valiojoukkoon.

Rohtotädyke

V. officinalis. Leiniruoho, rampariienheinä. Uskottu parantavan. Noitien karkottamiseen Lönnrotin mukaan.

Nurmitädyke

V. chamaedrys.

Ojatädyke

V. beccabunga. Ilmavaivoihin, keripukkiin, maksasairauksiin, virtsateiden tulehduksiin.

Maitikat

Pidetty lehmiä maidontuotantoa lisäävänä, vain väriä vahvistavana --> ruots. kovall. Siemenissä öljypitoinen lisäke muurahaisille, joka syötyään lisäkkeen hylkää siemenen matkalla keolle.

Kangasmaitikka

Melampyrum pratense. 1-vuotinen. Metsämaitikan kanssa kasvattaa alkuun päästyään imujuuren toiseen kasviin ja tämän tapahduttava ensimmäisinä viikkoinaan ettei menehdy. Mm. mänty, puolukka, metsämaitikalla kuusi ja mustikka. Rosvoavat myös toisiltaan ravintoa.

Metsämaitikka

M. sylvaticum. 1-vuotinen.

Lehtomaitikka

M. nemorosum. Rannikolla svenska flaggan keltaisen ja violetin värien mukaan. Tai natt och dag.

Tähkämaitikka

M. cristatum.

Peltomaitikka

M. arvense. Rauhoitettu.

Silmäruohot

Määrittäminen vaikeaa. Yksivuotisia. Sirkkataimi kasvattaa imujuuren heti kun mahdollista, muulloin kasvaa hitaasti.

Ketosilmäruoho

Euphrasia stricta. Kukka kuin silmä. Silmärohtona käytetty. Myrkyllinen

Tanakkasilmäruoho

E. nemorosa.

Perämerensilmäruoho

E. bottnica. Kotoperäinen.

Punakko

Bartsia alpina. Linné nimesi ystävänsä J. Bartschin muistoksi, joka kuoli 1738 ja punakon ulkoasu kuvaa ystävän menetyksen surua. Valossa punaisin. Vaikuttaa lapinkuusion toukkien määrään, toukkien herkkua.

Peltosänkiö

Odontites verna. Nimi ilm. sänkipellosta.

Punasänkiö

O. vulgaris.

Suolasänkiö

O. litoralis.

Laukut

Puoliloisivat, kuten myös silmäruohot, sänkiöt, punakko, maitikat ja kuusiot. Puoliloisilla on omaa lehtivihreää. Varsinaisia loisia mm. humalanvieras, suomukka, mäntykukka, lehtivihreättömät kämmekät.

Isolaukku

Rhinanthus serotinus. Iso kasvusto vähentää isäntäkasvin kukintaa. Varsi tummapilkkuinen.

Pikkulaukku

R. minor. Loisii ilmeisesti kaikilla niityn kasveilla, parhaita hernekasvit.

Lapinlaukku

R. groenlandicus.

Kaarlensvaltikka

Pedicularis sceptrum-carolinum. Hevosensäätäri. Olof Rudbeck nuorempi nimesi kuninkaansa Kaarle XII kunniaksi. *Pediculus* = lat. täi. Kuusiot täin karkotteita. Ruots. *lusgräs* eli täiruoho. Valtikkaa muistuttavat kiehkuramaisesti ryhmittyneet kukat. Hammaskipuun siemenet.

Luhtakuusio

P. palustris.

Lapinkuusio

P. lapponica. Siemensatoa alentaa lantakärpäsen ja valekääriäisen toukat. Isäntiä mm. vaivaiskoivu, mustikka.

Karvakuusio

P. hirsuta. Isäntä kenties liekovarpio.